

KOMISIA EURÓPSKÝCH SPOLOČENSTIEV

Brusel, 10.6.2009

KOM(2009) 248 v konečnom znení

**OZNÁMENIE KOMISIE
EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A
SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV**

týkajúce sa

stratégie Európskej únie pre región Baltického mora

[SEK(2009) 702]

[SEK(2009) 703]

[SEK(2009) 712]

**OZNÁMENIE KOMISIE
RADE, EURÓPSKEMU PARLAMENTU, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A
SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV**

týkajúce sa

stratégie Európskej únie pre región Baltického mora

1. Úvod

Osem z deviatich štátov na pobreží Baltického mora je členmi Európskej únie¹. Vďaka zavedeniu pravidiel Spoločenstva a príležitostiam vytvoreným nástrojmi a politikami Spoločenstva (napríklad kohézna politika, stratégia pre udržateľný rozvoj, environmentálna politika, integrovaná námorná politika, vnútorný trh a lisabonská agenda) sa otvorili dôležité nové možnosti efektívnejšej koordinácie aktivít, čo znamená lepšiu životnú úroveň pre obyvateľov týchto členských štátov. Avšak aj pri vysokej úrovni medzinárodnej a medziregionálnej komunikácie a spolupráce sa zatiaľ nevyužili naplno výhody nových príležitostí, ktoré ponúka členstvo v EÚ, a problémy regiónu zatiaľ neboli adekvátne riešené.

Región Baltického mora je z hľadiska ekonomiky, životného prostredia a kultúry veľmi rôznorodou oblasťou, jeho krajiny však majú mnoho spoločných zdrojov a existuje medzi nimi značná miera závislosti. To znamená, že opatrenia v jednej oblasti môžu mať veľmi rýchlo vplyv v iných častiach alebo v celom regióne. V takomto prípade by mohla byť daná oblasť vzorom regionálnej spolupráce, kde sa môžu časom otestovať a rozvinúť nové myšlienky a prístupy ako príklady najlepšej praxe.

Vzhľadom na to vydal Európsky parlament koncom roka 2006 správu, v ktorej žiada stratégiu pre región Baltického mora. Dňa 14. decembra 2007 v záveroch predsedníctva Európska rada vyzvala Komisiu, aby najneskôr do júna 2009 predložila stratégiu Európskej únie pre región Baltického mora. Išlo o reakciu na čoraz viditeľnejšiu degradáciu samotného Baltického mora, ako aj na potrebu riešiť nesúrodý vývoj krajín daného regiónu a zamerať sa na potenciálne prínosy silnejšej alebo lepšej koordinácie.

Európska rada stanovila Komisii tri parametre týkajúce sa tvorby stratégie. Nemala by mať vplyv na integrovanú námornú politiku, ktorú uvedené závery potvrdili, mala by okrem iného pomôcť riešiť urgentné environmentálne problémy spojené s Baltickým morom a základom pre externé aspekty spolupráce v regióne by mal byť rámec Severnej dimenzie². V týchto záveroch Európska rada schválila integrovanú námornú politiku a žiadala, aby Komisia zabezpečila zohľadnenie regionálnych špecifik. Daná stratégia je tak zároveň prvým krokom k regionálnej implementácii integrovanej námornej politiky v oblasti Baltického mora.

V tomto oznámení sa predkladá stratégia požadovaná Európskou radou. Cieľom stratégie je zabezpečiť koordinovaný, inkluzívny rámec ako reakciu na hlavné problémy regiónu Baltického mora a navrhnúť konkrétne riešenia týchto problémov. Mal by ju dopĺňať

¹ Dánsko, Estónsko, Fínsko, Nemecko, Lotyšsko, Litva, Poľsko a Švédsko.

² Severná dimenzia poskytuje spoločný rámec na podporu dialógu a konkrétnej spolupráce v severnej Európe medzi Európskou úniou, Islandom, Nórskom a Ruskom.

predbežný akčný plán. Stratégia a navrhované opatrenia a hlavné projekty boli vytvorené po intenzívnych konzultáciách s členskými štátmi a zainteresovanými stranami. Komisia sa tiež pokúsila zabezpečiť plnú informovanosť nečlenských štátov EÚ v regióne, pokiaľ ide o prípravu na túto stratégiu.

2. VÝZVY A PRÍLEŽITOSTI

2.1. Výzvy

Mnohé výzvy vyžadujú opatrenia na úrovni regiónu Baltického mora: reakcie na vnútroštátnej alebo miestnej úrovni môžu byť neadekvátne. Podľa zistení je potrebné prednostne sa zamerať na štyri kľúčové výzvy:

- Zabezpečiť udržateľné životné prostredie
- Posilniť prosperitu regiónu
- Zvýšiť dostupnosť a atraktívnosť
- Zabezpečiť bezpečnosť v regióne

Spomedzi nich je najdôležitejšie životné prostredie, ktoré zdôraznila Európska rada. Osobitná pozornosť sa venuje vplyvu nadbytočných živín v samotnom Baltickom mori, čo vedie k eutrofizácii a premnoženiu rias. Dochádza tiež k narušovaniu ekologickej rovnováhy v dôsledku nadmerného rybolovu, znečistenia na pevnine, stúpajúcej teploty mora, nebezpečných látok a iných tlakov. Čoraz väčšou výzvou je aj adaptácia na klimatické zmeny. Tieto dosahy sú teraz tak rozšírené, že v mnohých oblastiach majú negatívny vplyv na voľnočasové aktivity a komerčné využitie v malom rozsahu.

Hlavné ekonomické výzvy spočívajú v prekonávaní rozporov (čím sa realizuje vysoký potenciál) výskumu a produktívnej inovácie a v odstraňovaní prekážok jednotného trhu. Prioritami z hľadiska dostupnosti je zlepšenie sietí, ukončenie energetickej izolácie častí regiónu a zabezpečenie udržateľnosti spôsobov dopravy. Napokon, prioritami v oblasti bezpečnosti sú zníženie rizík, ktorým sú vystavení obyvatelia regiónu, infraštruktúra a životné prostredie vzhľadom na nebezpečenstvá rôzneho pôvodu spočívajúce najmä v znečistení mora pri nehodách a organizovanom zločine.

2.2. Príležitosti

Je zrejmé, že región má značný potenciál, ktorý možno lepšie využiť. Toto zahŕňa veľmi dobre vzdelanú pracovnú silu, skúsenosti s inováciami, najmä s odvetvami priemyslu založenými na znalostiach, priestranné a relatívne nedotknuté životné prostredie na pevnine bohaté na prírodné zdroje a silnú tradíciu vnútroregionálnej spolupráce. Vytváranie sietí medzi agentúrami všetkých baltických štátov EÚ, ktoré financujú výskum, podporované rámcovým programom pre výskum, je zdravým základom pre spoluprácu vo výskume a transfere znalostí v rámci regiónu. Rámec, ktorý poskytujú politiky a právne predpisy Európskej únie, dáva pevný základ, na ktorom možno vybudovať efektívnejšiu spoluprácu. Napríklad stanovenie Baltického mora ako zvlášť citlivej morskej oblasti pomôže zabezpečiť, aby bol rast námornej dopravy a iných námorných činností udržateľný.

3. STRATÉGIA: INTEGROVANÝ RÁMEC PRE VÝZVY A PRÍLEŽITOSTI REGIÓNU BALTICKÉHO MORA

Z analýzy Komisie³ vyplýva:

- Na udržateľný rozvoj regiónu Baltického mora je potrebný integrovaný prístup. Problémy vzájomne súvisia: napríklad zlepšenie kvality mora prináša zvýšenú zamestnanosť vďaka väčšiemu potenciálu námorného obchodu, ktorý bude potrebovať lepšie dopravné spojenia. Pomocou integrovanej stratégie môže každý profitovať zo spoločného prístupu.
- Lepšia koordinácia a strategickejšie využitie programov Spoločenstva sú, najmä v čase krízy, kľúčovými prvkami, ktorými sa zabezpečí, aby finančné prostriedky a politiky v regióne plne prispievali k stratégii. Okrem toho výsledky výskumných programov v tejto oblasti musia byť plne integrované do ďalších programov a oblastí politiky.
- V rámci existujúceho finančného a právneho rámca existuje množstvo príležitostí na efektívne opatrenia prostredníctvom užšej spolupráce a koordinácie.
- Potrebné sú špecifické opatrenia týkajúce sa riešenia daných problémov. Tieto vykonajú zainteresované strany v regióne vrátane vlád a agentúr, miestnych správ, medzinárodných a mimovládnych organizácií.
- Táto stratégia je internou stratégiou určenou Európskej únii a jej členským štátom. Účinnosť niektorých z navrhovaných opatrení sa zvýši ďalšou konštruktívnou spolupracou so zainteresovanými tretími stranami v regióne. Existujúce dobre fungujúce štruktúry, konkrétne, nie však výlučne v rámci Severnej dimenzie, tvoria pre EÚ rámec na zintenzívnenie spolupráce s týmito krajinami.

Stratégia by teda mala zabezpečiť integrovaný rámec, ktorý umožní Európskej únii a členským štátom identifikovať potreby a spojiť ich s dostupnými zdrojmi prostredníctvom koordinácie vhodných politík. Toto umožní regiónu Baltického mora zabezpečiť udržateľné životné prostredie a optimálny ekonomický a sociálny rozvoj.

Komisia preto navrhuje predbežný akčný plán v plnej miere prediskutovaný s členskými štátmi a regionálnymi zainteresovanými stranami, aby sa podporila implementácia konkrétnych projektov. Akčný plán je založený na štyroch pilieroch. Ide však o integrovanú stratégiu; navrhované opatrenia často prispievajú k viac ako jednému stanovenému cieľu. Jednotlivé opatrenia a hlavné projekty boli vybrané na základe ich rýchlej implementácie a dosahu.

4. POZADIE A SÚVISLOSTI

4.1. Geografické pokrytie

Stratégia sa vzťahuje na makroregión v blízkosti Baltického mora. Rozsah závisí od oblasti: napríklad v ekonomických otázkach by boli zahrnuté všetky krajiny v regióne, v otázkach kvality vody by bolo zahrnuté celé povodie atď. Celkovo ide o osem členských štátov na pobreží Baltického mora. Na riešenie mnohých regionálnych problémov je nevyhnutná úzka

³ Pracovný dokument útvarov Komisie o stratégii Európskej únie pre región Baltického mora: bude predložený

spolupráca medzi EÚ a Ruskom. Tá istá potreba konštruktívnej spolupráce platí aj pre Nórsko a Bielorusko.

4.2. Relevantné politiky

Mnohé politiky a programy Európskej únie sú v regióne dôležité a očakávame, že budú kľúčovými prvkami stratégie. Medzi nimi je kohézna politika, prostredníctvom ktorej sa na región prispieva sumou 50 miliárd EUR v období 2007 – 2013. Spoločná politika rybného hospodárstva (SPRH) priamo prispieva ďalšou 1,25 miliardy EUR. Komisia plánuje pracovať s riadiacimi orgánmi, aby im pomohla zabezpečiť súlad príspevkov so stratégiou.

Arktický región, ktorý bol minulý rok predmetom osobitného oznámenia Komisie⁴, má úzke prepojenie s regiónom Baltického mora prostredníctvom interakcie s Barentským euro-arktickým regiónom. Zásahy v súvislosti so životným prostredím sa riadia podľa rámcovej smernice o rámcovej stratégii a podľa akčného plánu Helsinskej komisie HELCOM pre Baltické more, pričom sa zohľadňujú spoločné politiky EÚ, ktoré majú vplyv na morské prostredie, ako sú poľnohospodárstvo, rybolov a doprava. Spoločná poľnohospodárska politika prispieva najmä prostredníctvom rozvoja vidieka k cieľom vytvoriť z regiónu Baltického mora environmentálne udržateľné a prosperujúce miesto. Politiky jednotného trhu a lisabonská agenda vrátane zákona o malých podnikoch budú inšpiráciou pre príslušné časti stratégie, najmä pokiaľ ide o časť zameranú na prosperitu, zatiaľ čo Európsky výskumný priestor a jeho finančný nástroj 7. rámcový program (RP7) bude dobrou vedeckou základňou pre udržateľné riadenie oblasti Baltického mora. Transeurópske siete pre dopravu a energiu sú základom piliera dostupnosti a atraktivity. Okrem toho ponúka európsky plán na oživenie hospodárstva dôležitú dodatočnú finančnú podporu pre mnohé projekty zamerané na energetickú infraštruktúru v regióne. Podľa potreby sa bude podporovať spolupráca s Ruskom v oblasti rybolovu v rámci dohody EÚ – Rusko o rybolove.

5. REAKCIA

Na základe takmer jednotného postoja respondentov v rámci konzultácií, pokiaľ ide o partnerov každej úrovne a typu, je Komisia presvedčená, že najlepšou odpoveďou na tieto výzvy a príležitosti je integrovaná viacsektorová regionálna stratégia. Vzhľadom na rozsah problémov ide o ideálny prípad na uplatnenie prístupu územnej súdržnosti, ako sa požadovalo na neformálnom zasadnutí ministrov v Lipsku v roku 2007.

Región Baltického mora je dobrým príkladom makroregiónu – oblasti pokrývajúcej viacero administratívnych regiónov, avšak s dostatočnou mierou spoločných problémov na to, aby bol jednotný strategický prístup odôvodnený. Ďalšie oblasti Európskej únie tiež začínajú nachádzať svoju identitu ako makroregióny a prístup prijatý v tejto stratégii bude zdrojom dôležitých návodov, pokiaľ ide o potenciál makroregionálneho prístupu.

Nadväzuje sa na návrhy Komisie týkajúce sa územnej súdržnosti uvedené v zelenej knihe z októbra 2008, kde sú zásahy navrhnuté podľa potrieb funkčných regiónov, a nie podľa vopred stanovených finančných a administratívnych kritérií. Táto forma makroregionálneho prístupu dáva EÚ inovatívny politický nástroj, ktorý by mohol slúžiť ako dobrý príklad úsilia na

⁴ „Európska Unia a arktický región“ – KOM(2008) 763, 20.11.2008.

dosiahnutie spoločných cieľov EÚ a efektívnejšej koordinácie teritoriálnych a sektorových politik založených na spoločných teritoriálnych výzvach.

Koherentná a proaktívna implementácia opatrení v námornej oblasti uvedených v stratégii bude dôležitou skúškou pre implementáciu iniciatív integrovanej námornej politiky v regióne (morskej oblasti).

Potrebné opatrenia môžeme zoskupiť do štyroch pilierov uvedených nižšie a časti, ktorá sa zaoberá horizontálnymi otázkami. Takéto zoskupenie je len na účely jednoduchšej analýzy: každý pilier sa dotýka širokého rámca politik a bude mať dosah na ďalšie piliere.

5.1. Environmentálne udržateľný región

Baltické more je jednou z najväčších zásob poloslanej vody na svete so značnými rozdielmi slanosti medzi podoblasťami. Je relatívne plytké (priemerná hĺbka 50 metrov v porovnaní s priemernou hĺbkou Stredozemného mora 1500 metrov) a takmer úplne uzatvorené. Každoročne sa vymenia iba 3 % objemu vody – t. j. viac ako 30 rokov pre celý objem. Rieky odvádzajú vodu z územia štvornásobne väčšieho ako samotné more s populáciou takmer 90 miliónov.

Osobitosti Baltického mora a súvisiace environmentálne tlaky vyžadujú makroregionálny prístup pri boji s dlhodobým úpadkom. Tomuto sa už dlhšie venuje pozornosť, aj prostredníctvom spoločných opatrení v rámci HELCOM, hoci existuje potreba zvýšenej koordinácie medzi sektorovými politikami.

Hlavné problémy spojené s morským prostredím

Z dostupných údajov vyplýva, že tlaky ako znečistenie živinami, najmä nitrátmi a fosfátmi, nemôžu byť jednoducho absorbované, ale majú rýchly a viditeľný vplyv. Výsledkom je zvýšená tvorba rias, ktoré každé leto pokrývajú väčšiu časť mora. Tieto riasy spotrebúvajú kyslík na úkor rýb a iných foriem života. Tento problém je už dlhé roky známy, avšak doteraz prijaté iniciatívy neboli dostatočne efektívne kvôli zvýšenému tlaku populácie, nedostatočnej cielenosti poľnohospodárskych opatrení na oblasti intenzívneho poľnohospodárstva a oneskoreniu, s ktorým opatrenia prinesú významné výsledky.

Činnosti rybolovu majú ďalší významný vplyv na ekosystém. Populácie niektorých druhov sa značne zredukovali a niektoré postupy rybolovu spôsobujú náhodný výlov necielených druhov alebo ničia ekosystémy. Zavedenie prístupu riadenia založeného na ekosystémoch, ako sa navrhuje v rámci reformy spoločnej politiky rybného hospodárstva, a využitie ustanovení spoločnej politiky rybného hospodárstva na minimalizáciu účinkov rybolovu na morské prostredie podporí zachovanie baltického ekosystému pri zohľadnení akčného plánu komisie HELCOM pre Baltické more. Rybárska flotila by mala byť v rovnováhe s dostupnými zdrojmi.

Akčný plán pokrýva tieto prioritné oblasti: 1) redukcia obohacovania mora živinami na prijateľné úrovne; 2) zachovanie prirodzených zón a biodiverzity vrátane rybolovu; 3) redukcia používania a vplyvu nebezpečných látok; 4) stať sa modelovým regiónom pre námornú dopravu; 5) zmierniť klimatické zmeny a prispôbiť sa im.

5.2. Prosperujúci región

Región zjednocuje more. Je však zároveň jasne rozdelený na prosperujúci, vysoko inovatívny sever a západ a rozvíjajúci sa východ a juh. Avšak rozdiely medzi najúspešnejšími

inovatívnymi regiónmi v EÚ v severských krajinách a Nemecku a regiónmi s dobre vzdelanými mladými ľuďmi a nedostatočnou infraštruktúrou v Poľsku a troch pobaltských štátoch dávajú príležitosti na komplementárnu spoluprácu a rozvoj s veľkým prínosom pre všetky strany. Takáto spolupráca by mala konkrétne zabezpečiť skutočné podnikateľské príležitosti pre MSP, najmä tie, ktoré pracujú v inovatívnych oblastiach.

Európska únia čelí ťažkej ekonomickej kríze. Potrebuje profitovať na jednej strane z vnútorného trhu, na druhej strane maximalizovať príležitosti z inovácie. Stratégia je príležitosťou na ďalšie odstraňovanie prekážok obchodu a získanie väčšieho prínosu z jednotného trhu a využívať potenciál širokých inovatívnych rozdielov. Okrem toho je dôležité zachovať výnosnosť a konkurencieschopnosť kľúčových sektorov poľnohospodárstva, lesného hospodárstva a rybolovu s cieľom posilniť ich prínos pre hospodárstvo a udržateľný rozvoj.

Na dosiahnutie vysokej produktivity, vysokej miery inovácií a udržateľného ekonomického rastu potrebuje región Baltického mora tiež zvýšiť začlenenie a integráciu na trhu práce. Vysoká miera zamestnanosti, kvalitné pracovné miesta, stála prítomnosť dobre školenej a adaptabilnej pracovnej sily a nízka úroveň sociálneho vylúčenia sú kľúčovými faktormi na zabezpečenie konkurencieschopnosti a atraktívnosti regiónu.

Hlavné problémy týkajúce sa prosperity

Odstránenie prekážok trhu: Kvôli malým národným trhom v baltickom regióne je dôležité zlepšiť podnikateľské prostredie s cieľom stimulovať rozvoj miestnych podnikov a priťahovať zahraničných investorov. Napriek vnútornému trhu stále existujú praktické prekážky obchodu s tovarom a službami. Z konzultácií a analýzy, ktoré sa uskutočnili s cieľom pripraviť preskúmanie jednotného trhu v roku 2007, vyplýva, že niektoré oblasti a sektory právneho rámca jednotného trhu stále nefungujú tak, ako by mali. Zlepšenie bude zvlášť dôležité pre MSP, čo sa už zohľadnilo v zákone o malých podnikoch. Stále je potrebné vynaložiť úsilie v oblasti cezhraničného pohybu tovaru a administratívnej komunikácie.

Ďalšie inovácie: Rozdelenie východ – západ, pokiaľ ide o kapacitu inovácií naprieč Baltickým morom, sa odráža v európskom prehľade výsledkov inovácie (EIS 2007). Transfer vedomostí a kompetencií a prehĺbená spolupráca zo strany severských krajín a Nemecka ako špičiek v oblasti inovácií môže výrazne pomôcť Poľsku a pobaltským štátom pri dobiehaní úrovne. Spoločne môžeme vytvoriť dynamické prostredie pre ďalšie zintenzívňovanie inovácií posilnením medzinárodnej spolupráce v rozličných oblastiach ako výskum, zoskupenia a inovácie služieb.

Akčný plán pokrýva tieto prioritné oblasti: 1) odstránenie prekážok vnútorného trhu v regióne Baltického mora; 2) implementácia zákona o malých podnikoch: využívanie plného potenciálu regiónu v oblasti výskumu a inovácií; 3) podpora podnikavosti, posilnenie MSP a zvýšenie efektívneho použitia ľudských zdrojov; 4) posilnenie udržateľného poľnohospodárstva, lesného hospodárstva a rybolovu.

5.3. Prístupný a atraktívny región

Samotné Baltické more a nížiny okolo neho počas celej histórie zabezpečovali obchodné trasy a komunikáciu. Rozdelenie po roku 1945 znamenalo narušenie štruktúry otvorených kontaktov, ktoré sa obnovili v 90-tych rokoch. V posledných dvoch desaťročiach nasledovali masívne investície, ale aby infraštruktúra dosahovala úroveň iných oblastí EÚ, je stále potrebné značné úsilie. Suchozemské a námorné trasy by mali byť priamejšie a

ekologickejšie. Východ a sever zostávajú príliš izolované od zvyšku Únie. Región sa zároveň čoraz viac stáva bránou do Ázie, najmä prostredníctvom železničných tratí.

Osobitným problémom sú dodávky energie a bezpečnosť: hoci niektoré krajiny v regióne majú značné vlastné zdroje energie, väčšina sa musí spoliehať na dovoz. Prepojenia sa preto musia ďalej rozvíjať a diverzifikovať, aby vyrovnali možné narušenia a iné otrasy. Dôležité sú aj medzilidské vzťahy a môžu byť posilnené opatreniami v oblasti vzdelávania, turizmu a zdravia.

Hlavné otázky týkajúce sa dopravy a energetiky

Doprava: V mnohých častiach regiónu je nízka dostupnosť : severné Fínsko, Švédsko a pobaltské štáty majú najnižšiu úroveň dostupnosti v celej Európe, pokiaľ ide o vnútorné aj vonkajšie vzťahy. Príčinou je veľkosť regiónu, ktorá znamená veľké cestovné vzdialenosti a časové straty, a náročné geografické a klimatické podmienky. Slabá infraštruktúra či pokrytie služieb znamená vysoké ceny. Zlepšenie musí prísť prostredníctvom udržateľných spôsobov dopravy.

Energetika: Trhom s energiou chýba vhodná infraštruktúra a sú príliš vnútroštátne orientované namiesto toho, aby boli prepojené v rámci celého regiónu. Toto zvyšuje riziká a ceny dodávok energie. Okrem toho na to, aby vnútorný trh s energiou dobre fungoval, musia byť krajiny prepojené. Avšak Estónsko, Lotyšsko a Litva zostávajú, s výnimkou elektrického vedenia medzi Estónskom a Fínskom, v zásade izolované od širších energetických sietí Európskej únie.

Akčný plán pokrýva tieto prioritné oblasti: 1) zlepšenie prístupu k trhom s energiou a ich efektívnosti a bezpečnosti; 2) zlepšenie vnútorného a vonkajšieho dopravného spojenia; 3) udržiavanie a posilňovanie atraktívnosti regiónu Baltického mora najmä prostredníctvom oblastí vzdelávania, cestovného ruchu a zdravia.

5.4. Bezpečný región

Bezpečnosť v regióne bude v nasledujúcich rokoch naďalej prechádzať značnými zmenami: zvýši sa námorná doprava, čím vzrastie riziko nehôd a ohrozenie znečistením. Spolupráca už existuje, ale mala by byť posilnená, aby sa región stal svetovou jednotkou v oblasti námornej bezpečnosti. Námorné nešťastia ako stroskotanie tankera Erika by mali katastrofálne dôsledky. Rozšírenie a prehĺbenie spolupráce EÚ v oblasti kriminality znamená, že regionálna činnosť zameraná na potlačenie zločinu by sa mala sústrediť na zintenzívnenie praktickej cezhraničnej spolupráce. Región musí byť tiež pripravený na očakávané zvýšenie extrémnych výkyvov počasia v dôsledku klimatických zmien.

Hlavné otázky týkajúce sa bezpečnosti

Náhodné alebo zámerné znečistenie mora: Vďaka svojej strategickej polohe je región Baltického mora prirodzenou trasou na prepravu ropy, najmä z Ruska. V rokoch 1995 až 2005 sa preprava ropy vo Fínskom zálive štvornásobne zvýšila a očakáva sa ďalší vysoký nárast. Existuje aj rastúca tendencia v súvislosti s prepravou skvapalneného plynu. Tieto činnosti predstavujú riziko pre životné prostredie, najmä v nepriaznivých zimných podmienkach. V roku 2007 došlo v Baltickom mori k 120 haváriám lodí. Stále sú potrebné ďalšie opatrenia na zlepšenie spolupráce, koordinácie a koherentnosti námornej bezpečnosti a kontrolných agentúr, ako aj zasahovania pri katastrofách.

Cezhraničná kriminalita: Povahu kriminality v regióne ovplyvňuje jeho geografická poloha, rozdiely v ekonomických a spoločenských podmienkach, rozdiely v cenách výrobkov podliehajúcich spotrebnej dani, spolu s otvorenosťou a jednoduchosťou prístupu v rámci regiónu Baltického mora, ktoré sú charakteristickým znakom vzťahov v rámci Spoločenstva. Tieto faktory znamenajú osobitnú zodpovednosť pre členské štáty s vonkajšími hranicami, najmä odvtedy, ako boli zrušené kontroly na vnútorných hraniciach. Všetky členské štáty musia prijať opatrenia v oblasti spolupráce na zabezpečenie vnútornej bezpečnosti.

Akčný plán pokrýva tieto prioritné oblasti: 1) stať sa vedúcim regiónom v námornej bezpečnosti; 2) posilniť ochranu proti väčším nepredvídaným udalostiam na mori a na pevnine; 3) znížiť škody spôsobené cezhraničnou kriminalitou a jej rozsah.

5.5. Horizontálne opatrenia

Základom celej stratégie je viacero prierezových opatrení. Zahŕňajú tvorbu integrovaných štruktúr námornej správy a námorné a suchozemské územné plánovanie. Základom úspechu stratégie je projekt BONUS-169, ktorý spája ekosystémový prístup s efektívnym prepojením medzi vedou a politikou, financovaný v rámci 7. rámcového programu.

6. IMPLEMENTÁCIA A SPRÁVA – OD SLOV K ČINOM

6.1. Konzultačný proces

Komisia sa zapojila do intenzívneho procesu konzultácií, ktorý mal tri hlavné zložky: neoficiálne dokumenty od vlád a iných úradných orgánov v regióne; podujatia pre zainteresované strany s cieľom umožniť úradníkom a účastníkom z mimovládneho a súkromného sektora podeliť sa o svoje skúsenosti; verejné konzultácie prostredníctvom internetovej stránky Europa, ktoré vzbudili početné reakcie.

Odkaz bol jasný:

- Žiadne nové inštitúcie. Región Baltického mora ma početné štruktúry spolupráce: nemali by sme vytvárať nové, ktoré by mohli spôsobiť ďalšiu administratívnu záťaž bez toho, aby prispeli k efektívnym opatreniam.
- Stratégia nestačí. Potrebné sú činy - konkrétne, viditeľné činy - na riešenie problémov, ktoré región ťažia. Vo svojom akčnom pláne preto Komisia trvá na tom, aby členské štáty a iné zainteresované strany prevzali zodpovednosť ako vedúci partneri pre konkrétne prioritné oblasti a hlavné projekty, napríklad tvorbou integrovaných štruktúr námornej správy v súlade s integrovaným prístupom k námornej politike.
- Zapojenie Európskej komisie. Malo by presahovať monitorovanie implementácie programov financovania a transpozície smerníc. Komisia by mohla vyplniť potrebu nezávislého, viacsektorového orgánu, ktorý môže garantovať potrebnú koordináciu, monitorovanie a následné činnosti akčného plánu, ako aj, podľa potreby, pravidelnú aktualizáciu tohto plánu a stratégie.

6.2. Návrhy v oblasti správy a implementácie

Vzhľadom na tieto závery a potrebu flexibilného prístupu vzhľadom na široké spektrum opatrení predkladáme tieto návrhy v oblasti správy a implementácie:

- **Tvorba politiky:** keďže členské štáty sa spájajú pri spolupráci na konkrétnych opatreniach, štruktúra Spoločenstva poskytne všeobecný prehľad s pravidelnými správami a návrhmi na odporúčania Komisie Rade. Európska rada bude pravidelne informovaná o pokroku stratégie.
- Komisia bude zodpovedná za **koordináciu, monitorovanie, podávanie správ, uľahčovanie implementácie a následné činnosti**. V spolupráci so zainteresovanými stranami regiónu by mala pripravovať pravidelné správy o pokroku a využívať svoju právomoc iniciatívy na predkladanie návrhov na úpravu stratégie a akčného plánu v prípade potreby. Koordinácia by mala mať dohľad nad tým, ako využívanie finančných prostriedkov prispieva k prioritám stratégie. Revízia pridanej hodnoty stratégie na európskej úrovni a implementácia akčného plánu sa predpokladá v roku 2011.
- **Praktická implementácia** – zodpovednosť partnerov, ktorí sú v regióne už aktívni – sa užšie spojí s úlohami a cieľmi stratégie. Komisia bude pracovať v spolupráci s ostatnými inštitúciami, členskými štátmi a regiónmi, medzinárodnými finančnými inštitúciami, medzinárodnými programovacími orgánmi a medzivládnyimi organizáciami ako HELCOM s cieľom identifikovať koordinačné orgány na úrovni prioritných oblastí a vedúcich partnerov hlavných projektov.
- S cieľom udržať vysokú úroveň zapojenia všetkých zainteresovaných strán v regióne, ktoré bolo jednoznačné počas konzultácií, sa uskutoční **každoročné fórum**, ktoré umožní stretnutie partnerov zodpovedných za rôzne aspekty stratégie vrátane partnerov zo zainteresovaných tretích strán zamerané na posúdenie a prediskutovanie pokroku stratégie a ktoré by malo dať odporúčania v oblasti implementácie.
- Napokon, **vzťahy s tretími krajinami** by sa mali organizovať najmä prostredníctvom Severnej dimenzie s možnosťou využiť alternatívne prepojenia, ak sú užitočné.

6.3. Praktická implementácia

Tieto opatrenia podporia efektívnu koordináciu politiky, účinnejšie uplatňovanie právnych predpisov Spoločenstva a lepšiu koordináciu finančných nástrojov. Komisia momentálne nenavrhuje dodatočné financovanie ani iné zdroje. Niektoré špecifické opatrenia a projekty však budú vyžadovať finančnú podporu. Významným zdrojom sú štrukturálne fondy⁵, ktoré má región k dispozícii - väčšina programov už zahŕňa opatrenia predpokladané v stratégii. Orgány zodpovedné za programovanie môžu revidovať kritériá pridelovania a umožňovať výber projektov spojených so stratégiou. Komisia tiež v prípade potreby uvíta príslušné zmeny programov.

Okrem toho sa členské štáty dohodli na preskúmaní financovania projektov a opatrení spojených so strategickými prioritami z vlastných zdrojov. Prispieť by mohli aj Európska investičná banka a iné medzinárodné a regionálne finančné inštitúcie ako Nordická investičná banka a Európska banka pre obnovu a rozvoj.

⁵ Európsky fond pre regionálny rozvoj, Kohézny fond, Európsky sociálny fond, Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka a Európsky fond pre rybné hospodárstvo.

7. ZÁVER

Región Baltického mora má tradíciu tvorenia sietí a spolupráce v mnohých oblastiach politiky. Táto stratégia je príležitosťou prejsť od slov k činom a byť skutočným prínosom pre celý región.

Z uvedenej analýzy vyplýva potreba spoločnej strategickej vízie usmerňovať budúci územný rozvoj regiónu Baltického mora. Je zrejmé, že žiaden subjekt nemôže sám osebe realizovať všetky opatrenia potrebné na riešenie problémov a využiť príležitosti regiónu. Sme presvedčení, že stratégia pre región Baltického mora, ktorá spočíva v opísanom prístupe a opatreniach je nevyhnutná na ochranu Baltického mora a plné využívanie príležitostí, ktoré sa regiónu ponúkajú.

Komisia preto vyzýva Radu, aby preskúmala a schválila toto oznámenie a príslušný akčný plán.